

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 7 april 1924 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka.

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet hava hänvisats två motioner, avseende ändringar i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka.

I motionen nr 26 i första kammaren har herr *Wahl* hemställt, »att riksdagen för sin del ville besluta, att 14 § i kungl. förordningen 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka skall erhålla följande ändrade lydelse:

Konungens befallningshavande må — — — pilsnerdricka:

- a) inom område — — — säte;
- b) å passagerarfartyg — — — säte;
- c) vid hälsobrunn — — — gäster;
- d) där eljest — — — utövas;
- e) där sådan ansökan, som i 13 § 2 mom. sägs, på grund av särskilda omständigheter, vilka av Konungens befallningshavande prövas giltiga, icke kunnat inom den i nämnda moment föreskrivna tiden göras; samt
- f) för bestämt tillfälle, därest sådant finnes vara nödigt.

Tillstånd — — —, varom under c) och e) härovan förmäles, må icke — — — tillämpning i Stockholm.

Har sådan utskänkning, varom under e) härovan förmäles, blivit avstyrkt, i stad av stadsfullmäktige eller å landet av kommunalstämma, må densamma ej bifallas.»

Därjämte har i en inom andra kammaren väckt motion, nr 26, av herr *Törnkvist* i Bjuv m. fl. föreslagits, »att § 24 i kungl. förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka ändras därhän, att ordet auktioner utgår ur paragrafen ifråga».

Beträffande de till stöd för de särskilda förslagen anförda motiveringarna får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet
Kontroll-
styrelsen.

Utskottet har i grundlagsenlig ordning inhämtat kontrollstyrelsens yttrande över motionerna; och har utskottet erhållit ett av styrelsen avgivet utlåtande, vilket återfinnes såsom *bilaga* till detta betänkande.

Motionen
I: 26.

Enligt 13 § i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka skall ansökan om tillstånd att utskänka pilsnerdricka göras före den 15 mars det år, varunder utskänkningen skall påbörjas. Sådant tillstånd meddelas av länsstyrelse, efter vederbörande kommunala myndigheters hörande, för en tid av minst ett och högst tre år, därvid försäljningsåret räknas från den 1 oktober.

I berörda av herr Wahl väckta motion har föreslagits, att tillstånd till sådan utskänkning må kunna lämnas även på grund av efter den 15 mars inkomna ansökningar, därest desamma till följd av särskilda, utav länsstyrelse såsom giltiga ansedda skäl, icke kunnat ske tidigare. Med detta förslag har motionären äsyftat att skapa möjlighet såväl att medgiva nya utskänkingsrättigheter på grund av ansökningar, inkomna efter den ordinarie ansökningstidens utgång, som även att under tiden för rättighets bestånd överflytta densamma från innehavaren till annan person.

De av kontrollstyrelsen anförda skälen mot beviljande av nya rättigheter på grund av ansökningar, gjorda efter den 15 mars, har utskottet funnit övertygande. Däremot kunna vissa fördelar uppnås genom att medgiva överlåtelse av utskänkingsrättighet under tiden för sådan rättighets bestånd. Framför allt skulle en sådan anordning kunna komma att motverka det bulvanskap, som för närvarande ofta förekommer, i det att vid överlåtelse av s. k. pilsnerdrickskaféer den överlåtna rörelsen bedrivs i den äldre innehavarens namn med den nye ägaren såsom föreståndare. Tillstånd att överlåta rättighet bör emellertid icke medgivas, där överlåtelser sker i rent spekulationssyfte. Såsom giltiga skäl för överlåtelse åter torde böra ifrågakomma, förutom dödsfall eller konkurs, andra omständigheter av tvingande natur, såsom varaktig sjukdom och avflyttning från orten. Utskottet har sålunda i denna fråga anslutit sig till det av kontrollstyrelsen framlagda förslaget.

Motionen
II: 26.

Särskilda inskränkningar i fråga om rätt att bevilja tillstånd till utskänkning av vin och öl vid auktioner infördes först i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker. I 61 § sistnämnda förordning stadgas, bland annat, att utdelning även utan betalning av rusdrycker vid auktioner är förbjuden. Då år 1919 en särskild förordning angående försäljning av pilsnerdricka antogs, infördes beträffande pilsnerdricka enahanda förbud i förordningens 24 §.

Emellertid hava flera länsstyrelser ansett nämnda lagrum icke utgöra hinder för att jämlikt 22 § rusdrycksförsäljningsförordningen och 14 § i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka medgiva tillfällig

rättighet att vid auktioner utskänka vin och öl eller pilsnerdricka. Enligt ett av regeringsrätten den 15 augusti 1923 meddelat utslag har dock regeringsrätten ansett 61 § rusdrycksförsäljningsförordningen stadga uttryckligt förbud att medgiva rätt att vid auktion servera vin och öl. Uppenbarligen måste därför 24 § i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka tolkas så, att rättighet att vid auktion servera pilsnerdricka icke kan medgivas.

Något bärande skäl för ett ovillkorligt förbud mot att vid auktioner medgiva tillfällig rättighet att utskänka pilsnerdricka synes icke föreligga. Däremot torde, på sätt i sistnämnda motion framhållits, vissa olägenheter kunna uppstå genom ett ovillkorligt förbud mot utskänkning vid auktioner. Emellertid synes icke något behov förefinnas för dylik utskänkning annat än i samband med måltider. Därjämte skulle ett upphävande av förbudet mot att utdela pilsnerdricka utan betalning ur ordningssynpunkt kunna komma att medföra mindre tilltalande konsekvenser. Med hänsyn härtill har utskottet föreslagit en sådan avfattning av 14 och 24 §§ i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka, att förbudet mot utdelning utan betalning bibehålles samt rätten att meddela tillfällig utskänkning av pilsnerdricka begränsas att avse utskänkning vid måltider till spisande gäster.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, i anledning av herr Wahls förevarande motion, I:26, för sin del besluta, att till 13 § i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka skall fogas ett nytt, sjätte, moment av följande lydelse:

13 §.

6. Utskänningsrättighet, som i 1 mom. sägs, må, där den, som erhållit tillstånd till utskänkningen, avlidit eller försatts i konkurs eller där särskilda skäl eljest föreligga, överlätas å annan person. Framställning om fastställelse å överlåtelsen skall göras hos Konungens befallningshavande, som har att med avseende å skälen för överlåtelsen samt lämpligheten och behörigheten hos den, å vilken överlåtelsen ifrågasättes, bifalla eller avslå framställningen. Innan beslut meddelas, skall tillfälle att yttra sig i ärendet lämnas de myndigheter, som i 3 mom. avses.

2) att riksdagen måtte, i anledning av ifrågavarande motion, II:26, av herr Törnkvist i Bjuv m. fl., för sin del besluta, att 14 och 24 §§ i förordningen den 11

Bevillningsutskottets betänkande Nr 33.

juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka skola
erhålla följande ändrade lydelse:

14 §.

Konungens befallningshavande — — — samt
e) för bestämt tillfälle, därest sådant finnes vara
nödigt, vid auktion dock endast i samband med måltider till spisande gäster.

Tillstånd — — — tillämpning i Stockholm.

24 §.

I öppen salubod för handel med andra varor än pilsnerdricka ävensom i de för rörelsen använda lägenheter, vid torghandel samt eljest vid yrkesmässig handel med andra varor än pilsnerdricka vare utdelning av sådan dryck även utan betalning förbjuden.

Vid auktioner må utdelning av pilsnerdricka utan betalning icke äga rum.

Stockholm den 7 april 1924.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande:

vid beslut angående punkten 1):

herrar Röing, friherre Fleming, Gustaf Nilsson, Antonsson, Rune*, Ericson i Obergå*, Bärge, Boman, Johansson i Kullersta, Lithander, Olsson i Golvvasta, Lövgren, Alexis Björkman*, Svensson i Grindstorp, Johan Bergman, Björklund, Olsson i Gävle, Olsson i Mora, Brännström* och Ericson i Boxholm*.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

vid beslut angående punkten 2):

herrar Röing, friherre Fleming, Gustaf Nilsson, Antonsson, Örne, Bärge, Boman, Jönsson i Boa, Johansson i Kullersta, Sköld, Lithander, Olsson i Golvvasta, Lövgren, Svensson i Grindstorp, Alexander Nilsson, Carlsson i Gävle, Johan Bergman, Björklund, Olsson i Gävle och Olsson i Mora.

Reservationer:

av herrar *Örne, Bärq, Sköld, Carlsson* i Gävle, *Johan Bergman, Björklund, Olsson* i Gävle och *Olsson* i Mora, vilka hemställt, att, då något behov av lagändring i anledning av motionen II: 26 icke synes föreligga och en anordning sådan som den av utskottet föreslagna erbjuder alltför stora svårigheter ur kontrollsynpunkt i förhållande till sin räckvidd, riksdagen måtte avslå förevarande motion II: 26,

samt av herr *Lithander*.

Bilaga.

Till Riksdagens bevillningsutskott.

Genom remiss den 1 februari 1924 har Kungl. Maj:t anbefallt kontrollstyrelsen att avgiva och till riksdagens bevillningsutskott överlämna av utskottet begärt yttrande jämte förslag över två vid innevarande års riksdag väckta motioner, nämligen den ena i första kammaren nr 26 av herr Wahl och den andra i andra kammaren nr 26 av herr Törnkvist i Bjuv m. fl. Båda motionerna avse ändringar i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka.

I anledning härav får kontrollstyrelsen anföra följande.

1. Motionen nr 26 i första kammaren.

I denna motion har herr Wahl hemställt om sådan ändring i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka, att, där sådan ansökan om erhållande av utskänkningsrättighet, som avses i 13 § av sagda förordning, på grund av särskilda omständigheter, vilka av Konungens befallningshavande prövats giltiga, icke kunnat göras inom den i nyssnämnda författningsrum föreskrivna tiden, Konungens befallningshavande skulle kunna meddela tillstånd till rättighet, därest ansökningen om densamma icke blivit avstyrkt av vederbörande kommunala myndighet.

Såsom skäl för ifrågavarande förslag har motionären erinrat därom, att, om ansökan om utskänkningsrättighet enligt 13 § av pilsnerdricksförordningen av ett eller annat tvingande skäl icke kunnat göras före den 15 mars, rättighet till sådan utskänkning icke kan erhållas förrän från den 1 oktober under det därpå följande året. Genom sagda bestämmelse är enligt motionärens mening den, som vill utöva utskänkning av pilsnerdricka, ställd i avsevärt sämre läge än den, som önskar erhålla rättighet till utskänkning av spritdrycker eller viner. Motionären utgår härvid från den uppfattningen, att, sedan ett systembolag i vederbörlig ordning erhållit oktroj, bolaget skulle vara oförhindrat att på ansökan när som helst under oktrojtiden överlåta rättighet till utskänkning av spritdrycker och viner, givetvis med den begränsning, som följde dels av rusdrycksförsäljningsförordningens kompetensfordringar, dels av de särskilda villkoren i bolagets koncession. Enligt motionärens uppfattning kunde därför en person, som i övrigt befunnes behörig och lämplig, erhålla rättighet att utskänka rusdrycker, oberoende av huruvida framställning om dylik rättighet ingivits inom viss tid, medan det för erhållande av rättighet att utskänka pilsnerdricka ovillkorligen krävdes, att ansökan gjordes före den 15 mars det år, varunder utskänkning vore avsedd att börja.

Motionärens här ovan refererade framställning återger icke fullt exakt förhållandena beträffande upplåtande av rättighet till utskänkning av rusdrycker. Därest nämligen rusdrycksförsäljningsrättighet över huvud taget icke upplåtits inom en kommun — vare sig till särskilt för kommunen inrättat bolag enligt 17 § rusdrycksförsäljningsförordningen eller såsom s. k. filialförsäljning enligt 18 § av samma förordning — finnes det icke någon möjlighet att öppna utskänkningsrörelse i sådan kommun annat än efter

ansökning före tid, som angives i 17 § av nyssnämnda förordning. Men även i kommun, där utskänkingsrättigheter jämlikt 17 eller 18 § av rusdrycksförsäljningsförordningen finnas meddelade, är möjligheten att börja en ny utskänkingsrörelse beroende av huruvida vederbörande bolag till sitt förfogande har utskänkingsrättighet, som icke är begagnad. Enligt den inom kontrollstyrelsen för år 1922 utarbetade statistiken över de inom kommunerna begagnade, resp. obegagnade systembolagsrättigheter (se berättelsen över rusdrycksförsäljningen år 1922) funnos 71 obegagnade utskänkingsrättigheter för samtliga rusdrycker, 137 för vin och öl samt 121 för enbart öl. De 137 obegagnade vin- och ölskänkingsrättigheterna innehades av 49 bolag, varav icke mindre än 76 rättigheter i städerna Stockholm, Uppsala, Norrköping, Söderköping, Kalmar, Malmö, Eslöv, Ystad och Göteborg. Knappast $\frac{1}{3}$ av bolagen hade sålunda obegagnade vin- och ölskänkingsrättigheter. Av de 121 utskänkingsrättigheter, som avsågo enbart öl, hade endast 32 bolag obegagnade rättigheter, varav Uppsala, Nyköping, Eskilstuna, Norrköping, Malmö, Lund, Lidköping och Gävle 73 sådana rättigheter. Det större antalet bolag saknar i allmänhet obegagnade rättigheter att användas i fall av förekommande behov för utvidgning av utskänkingsrörelsen. Såsom härav framgår är det i regeln icke möjligt att, oberoende av i rusdrycksförsäljningsförordningen angiven ansökningstid, erhålla rättighet till utskänkning av rusdrycker.

Motionärens förslag går ut därpå, att den i 13 § av pilsnerdricksförordningen stadgade ansökningstiden icke skulle behöva iakttagas, dels där en jämlikt sagda paragraf utövad utskänkingsrörelse i vissa fall såsom i anledning av dödsfall, konkurs, inträdd sjuklighet eller andra omständigheter överlätits på annan person, dels ock där på grund av särskilda, av länsstyrelsen vid prövning såsom giltiga befunna orsaker ansökning icke kunnat ingivas inom stadgad tid. I sistnämnda avseende torde motionären i främsta rummet syfta på sådana fall, då en utskänkingsrörelse öppnas av ny innehavare på ett nytt ställe och innehavaren icke före ansökningstidens utgång kunnat förutse, att han skulle påbörja utskänkingsrörelse. Motionären anser emellertid, att det sannolikt icke skulle låta sig göra, att utan att betydande svårigheter av annan art uppkomme, helt upphäva den nuvarande bestämmelsen om ansöknings ingivande före viss tid. För att tillgodose motionens syfte har motionären därför hemställt om sådan ändring av 14 § i pilsnerdricksförordningen, att i sagda paragraf infördes ett nytt moment, genom vilket länsstyrelse skulle vara berättigad att i de av motionären angivna fallen meddela utskänkingsrättighet under förutsättning att i stadstadsfullmäktige och på landet kommunalstämma ej avstyrkt dylik rättighet.

Enligt kontrollstyrelsens mening skulle det av motionären framställda förslaget om ett tillägg till 14 § i pilsnerdricksförordningen i realiteten innebära ett upphävande av bestämmelsen i 13 § av samma förordning om viss ansökningstid. Med den vidsträckt formulering, som motionären givit åt länsstyrelses prövningsrätt beträffande ansökningarna enligt 14 § e), skulle otvivelaktigt öppnas möjlighet för vederbörande sökande att i praktiskt sett de flesta fall erhålla utskänkingsrättighet av samma beskaffenhet som i 13 §.

Syftet med den i 13 § angivna ansökningstiden och upplåtandet av utskänkingsrättighet enligt samma författningsrum för ett eller flera, dock högst tre försäljningsår, räknat från den 1 oktober, har varit att bereda de kommunala korporationerna och länsstyrelserna möjlighet att i ett sammanhang pröva, huruvida och i vilken omfattning utskänkingsrättigheter böra meddelas i en kommun. Enär sagda syfte skulle i hög grad motverkas, om

motionärens förslag realiserades, finner sig kontrollstyrelsen böra avstyrka motionärens förslag, i vad det avser medgivande av undantag från den i 13 § stadgade ansökningstiden för utskänkningsrörelse, som är avsedd att nyöppnas.

Utan att rubba grunderna för rättigheters beviljande enligt pilsnerdricksförordningen synes däremot motionärens förslag kunna förverkligas i vad det avser överlåtelse av rättighet under tiden för rättighetens bestånd, när rättighetsinnehavaren av ett eller annat såsom giltigt befundet skäl är förhindrad att fortsätta sin rörelse. Enligt 19 § av pilsnerdricksförordningen må ombyte av försäljningsställe under upplåtelseiden äga rum. Ett dylikt ombyte får i regel anses såsom en väsentligare förändring av rättigheten än ett ombyte av innehavare. Det torde också inträffa, att, om en rättighetsinnehavare av en eller annan orsak icke längre kan utöva rättigheten, han anställer en föreståndare, som under återstoden av rättighetstiden för innehavarens räkning förestår rättigheten. Ett dylikt bulvanskap måste anses mindre önskvärt, särskilt som offentlig myndighet icke blir i tillfälle att pröva föreståndarens lämplighet eller behörighet.

Ett stadgande i det syfte, som ovan angivits, torde böra införas som ett nytt, sjätte moment till 13 §. I ett dylikt stadgande torde icke kunna detaljerat angivas de olika fall, där överlåtelse bör ifrågakomma, utan torde länsstyrelse få pröva giltigheten av skälen för ifrågasatt överlåtelse, vilka givetvis alltid måste vara av kvalificerad beskaffenhet. Därjämte bör länsstyrelsens prövning avse lämpligheten och behörigheten hos den person, å vilken överlåtelsen ifrågasättes. Ansökning om överlåtelse torde böra remitteras till de kommunala myndigheter, som yttrat sig över rättighetsinnehavarens ansökan; en tillämpning av det kommunala vetot på ifrågasatt ansökningar synes emellertid icke vara påkallad, enär fråga om ombyte av försäljningsställe icke gjorts beroende av stadsfullmäktiges resp. kommunalstämmas tillstyrkande.

Förslag till författningstext av ovan angivet innehåll är såsom bilaga A. fogat till förevarande utlåtande.

II. Motionen nr 26 i andra kammaren.

Ur de synpunkter, som kontrollstyrelsen företräder, finnes intet att erinra mot bifall till det av herr Törnkvist gjorda yrkandet, att i 24 § av pilsnerdricksförordningen orden »och auktioner» utgå. Såvitt kontrollstyrelsen kunnat finna, påkallar ifrågasatt ändring icke någon jämkning i förordningens övriga bestämmelser.

I detta ärendes behandling hava deltagit ledamöterna Lagergren och Thulin, med Thulin såsom föredragande.

Stockholm den 21 februari 1924.

C. E. SVENSSON.

E. THULIN.

Ernst P:son Pehrzander.

Förslag

till

**förordning om tillägg till 13 § i förordningen den 11 juli 1919 (nr 406)
angående försäljning av pilsnerdricka.**

Härigenom förordnas, att till 13 § i förordningen den 11 juli 1919 angående försäljning av pilsnerdricka skall fogas ett nytt, sjätte, moment av den lydelse, nedan sägs:

13 §

6. Utskänkningsrättighet, som i 1 mom. sägs, må, där den, som erhållit tillstånd till utskänkningsrättighet, avlidit eller försatts i konkurs eller där särskilda skäl eljest föreligga, överlåtas å annan person. Framställning om fastställelse å överlåtelsen skall göras hos Konungens Befallningshavande, som har att med avseende å skälen för överlåtelsen samt lämpligheten och behörigheten hos den, å vilken överlåtelsen ifrågasättes, bifalla eller avslå framställningen. Innan beslut meddelas, skall tillfälle att yttra sig i ärendet lämnas de myndigheter, som i 3 mom. avses.

Denna förordning träder i kraft
